

Statens helsetilsyn
postmottak@helsetilsynet.no

Oslo, 23. juni 2021

Anmodning om landsdekkende tilsyn innen tvungent psykisk helsevern

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse (LPP) får en rekke henvendelser fra medlemmer om det de mener er lovbrudd eller brudd på retningslinjer innen psykiatrien. Dette brev er skrevet på bakgrunn av disse henvendelsene.

For året 2021/22 anmoder LPP Statens helsetilsyn om å foreta et landsdekkende tilsyn innen tvungent psykisk helsevern, med særlig fokus på tvangsmedisinering og pårørendes rettigheter.

LPP ønsker besvart følgende spørsmål gjennom tilsynet:

1) Tvangsmedisinering

- a) Etter psykisk helsevernforskriften §19 skal det alltid vurderes om det kan tilbys andre frivillige tiltak som alternativ til behandling uten eget samtykke. Hvilke prosedyrer har helseforetaket for å sikre at frivillige tiltak faktisk er forsøkt?
- b) Har institusjonene retningslinjer som forplikter beslutningstakerne gjennom hele undersøkelsesperioden til å søke å få pasientens tillit, slik at behandling kan gjennomføres med pasientens samtykke?
- c) Hvordan blir pasientens somatiske helse kontrollert under tvangsmedisineringen?
- d) Hvordan sikrer helseforetaket at retningslinjene og psykisk helsevernloven blir fulgt når det gjelder tvangsmedisinering? Er det f.eks. et tilsynsorgan, ev. tilsynsperson ved helseforetakene som overvåker etterlevelsen av reglene?
- e) Vedtak om tvangsmedisinering skal vedtas særskilt, være av en bestemt varighet, og angi planlagt begynnelse og varighet. Behandlingstiltak kan bare igangsettes og gjennomføres når de med *stor sannsynlighet* kan føre til helbredelse eller vesentlig bedring av pasientens tilstand, eller at pasienten unngår en vesentlig forverring av sykdommen (§4-4 Psykisk helsevernloven).

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse

Adresse: Tollbugt 8B, 0152 Oslo
Telefon: 21 07 54 33 | E-post: lpp@lpp.no | www.lpp.no
Organisasjonsnr: 976 785 029

Mental health carers Norway

LPP

Verdighet - Omsorg - Løsninger

- I. Hva gjøres for å sikre uavhengige vurderinger av fortsatt tvangsmedisinering utover det opprinnelige planlagte behandlingsløpet? Vurderes da spørsmålet om fortsatt tvangsmedisinering av en eller to uavhengige leger?
- II. Hvilke krav stiller helseforetaket til *begrunnelsen i vurderingen* av sannsynligheten for at de konkrete medikamentene vil ha ønsket positiv effekt? Det vises her til Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2017/543.
- III. Foretas det en *vurdering av hele behandlingsløpet*, herunder også mulig nødvendighet av tvangsmedisinering utover 3 måneder?
- IV. Har institusjonene rutiner for å avdekke og dokumentere om et behandlingsopplegg *i sum kan gjøre mer skade enn nytte* for pasientens psykiske og somatiske helse?
- V. Hva gjør helseforetaket dersom pasienten ved endt planlagt behandling som skulle medføre stor sannsynlighet for forbedring ikke har oppnådd ønsket effekt? Var planlagt behandling feil?
- VI. Har helseforetaket rutiner eller retningslinjer for hvor lenge pasienten totalt sett kan tvangsbehandles?

Vi er bekymret for langvarige tvangsmedisineringer. Et tilsyn bør søke å avklare om institusjonene har rutiner for å avdekke om innledende tvangsmedisinering vil føre pasientene inn i et langt og skadelig behandlingsopplegg.

Kopi av eventuelle retningslinjer for tvangsmedisinering bes oversendt til Statens Helsetilsyn.

2) Pårørendes rettigheter og involvering

- a) Blir det gitt *informasjon til de pårørende* før et nytt vedtak om tvangsmedisinering igangsettes?
- b) Får de *pårørende anledning til å uttale seg* (dvs. påvirkningsmulighet) før nytt vedtak om tvangsmedisinering vedtas?
- c) Hvilke rutiner har helseforetaket for å innhente *tilbakemeldinger fra de pårørende* vedr. deres syn på om behandlingen har vært vellykket?
- d) Hvordan brukes «Åpen dialog i nettverksmøter» på helseforetaket hvor de pårørende også deltar?
- e) Hvilken erfaring har helseforetaket med «Åpen dialog i nettverksmøter»?

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse

Adresse: Tollbugt 8B, 0152 Oslo

Telefon: 21 07 54 33 | E-post: lpp@lpp.no | www.lpp.no

Organisasjonsnr: 976 785 029

Mental health carers Norway

Eventuelle retningslinjer for pårørendes rettigheter og involvering bes oversendt i kopi til Statens Helsetilsyn.

3) Medisinfri behandling

- a) Hvilke tilbud har helseforetaket innen medisinfri behandling?
- b) Hvilke pasientgrupper er aktuelle for det medisinfrie tilbudet foretaket har?
- c) Hvilket tilbud får pasienter som ønsker medisinfri behandling, men hvor det etablerte tilbudet ikke er egnet for denne personen?
- d) Har helseforetaket tilbud om Basaleksponeringsterapi (BET)?

Avsluttende bemerkning

I det tilfelle det ikke blir ført tilsyn i tråd med LPPs anmodning, bes det om tilbakemelding fra Statens helsetilsyn på de ovennevnte spørsmål så langt det lar seg gjøre. Spørsmålene kan da besvares med utgangspunkt i hvilke retningslinjer som gjelder, og om disse i praksis følges.

Svarene vil benyttes i kontakt med våre medlemmer, som sitter med en rekke ubesvarte spørsmål særlig i saker som gjelder lengevarende behandling med tvangsmedisinering.

Med vennlig hilsen

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse (LPP)

Christine Lingjærde (sign)
Landsstyreleder

Carl Fredrik Aas (sign)
Nestleder

Kopi:

Helse- og omsorgsdepartementet – postmottak@hod.dep.no

Helsedirektoratet – postmottak@helsedir.no

Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk helse

Adresse: Tollbugt 8B, 0152 Oslo

Telefon: 21 07 54 33 | E-post: lpp@lpp.no | www.lpp.no

Organisasjonsnr: 976 785 029

Mental health carers Norway